

บทที่ 5

บทวิเคราะห์

การบริหารการปกครองนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษยชาติทั้งมวลโดยเฉพาะผู้ปกครอง (เคาะลีฟะฮ์) ของราชอาณาจักรอิสลามจะต้องจัดระบบระเบียบการปกครองเนื่องจากพระองค์อัลลอฮ์ส่ง มนุษย์ชาติมาบนแผ่นดินนี้เพื่อเป็นตัวแทนและปกครองประชาชาติด้วยความยุติธรรม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า :

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَرْضِ الَّتِي بَاعُوا لِنَا بِهَا الْأَرْضَ فَأَحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ
وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

ความว่า : โอ้ดาอูดเอ๋ยเราได้แต่งตั้งเจ้าให้เป็นตัวแทนในแผ่นดินนี้ ดังนั้นเจ้าจงตัดสินคดีต่างๆ ระหว่าง มนุษย์ด้วยความยุติธรรม และอย่าปฏิบัติตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ มันจะทำให้เจ้าหลงไปจากทางของอัลลอฮ์ (ศอด, 38 : 26)

จากโองการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการตัดสินระหว่างมนุษย์ด้วยกันนั้น และแก้ปัญหาการพิพาท นั้นเป็นภารกิจหลักของบรรดานบี และเป็นหน้าที่รับผิดชอบที่จำเป็นของเคาะลีฟะฮ์บนแผ่นดินนี้

สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดระเบียบการปกครองของราชอาณาจักรอิสลามนั้น ดังที่พระองค์ อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า :

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ
لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ

ความว่า : โดยแน่นอน เราได้ส่งบรรดารسلของเราพร้อมด้วยหลักฐานทั้งหลายอันชัดแจ้ง และเราได้ ประทานคัมภีร์และความยุติธรรมลงมาพร้อมกับพวกเขา เพื่อมนุษย์จะได้ดำรงอยู่บนความเที่ยงธรรม และ เราได้ให้มีเหล็กขึ้นมา เพราะในนั้นมีความแข็งแกร่งมาก และมีประโยชน์มากหลายสำหรับมนุษย์...(อัลหะ ตีต, 57 : 25)

จากโองการดังกล่าวพอสรุปดังนี้

1. คำว่า " อัลกิตาบ " (الكتاب) ในที่นี้หมายถึง คัมภีร์อัลกุรอานที่ครบสมบูรณ์ ทุกด้านหรือวิถี ดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักการศาสนาและอัลกุรอานศาสน์สุดท้ายสำหรับท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ)
2. คำว่า " อัลมิซาน " (الميزان) หมายถึงความยุติธรรมระหว่างมนุษย์ด้วยกันโดยใช้ตราชั่งนี้ ใน การตัดสินและให้สิทธิซึ่งกันและกัน
3. คำว่า " อัลคิสต์ " (القسط) หมายถึง การดำเนินการตัดสินระหว่างประชาชนด้วยกันด้วยความ ยุติธรรมโดยไม่ลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

4. คำว่า "อัลหะดีด" (الحدید) หมายถึง พลังความเข้มแข็งที่สนับสนุนด้วยหลักการ
อัลกุรอาน

จากโองการดังกล่าวอาจสรุปวัตถุประสงค์จากการปกครองตามรูปแบบอิสลามได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างความยุติธรรมระหว่างประชาชนด้วยกัน

ประชาชนนั้นมีทั้งเข้มแข็งและอ่อนแอมีทั้งผู้ธรรมและถูกธรรม คำสั่งให้ปฏิบัติบทบัญญัติด้วยความ
ความยุติธรรมระหว่างประชาชนด้วยกัน และห้ามในสิ่งที่อธรรม อัลกุรอานได้เน้นในเรื่องนี้ว่า

พระองค์อัลลอฮ์ ทรงตรัสถึงรَسُول (ﷺ) เพื่อให้การตัดสิน การปกครองด้วยความยุติธรรมว่า :

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ
وَمُهَيِّئْنَا عَلَيْهِ فَآحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلْنَا اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ

ความว่า : และเราได้ให้คัมภีร์ลงมาแก่เจ้า⁹² ด้วยความจริง⁹³ ในฐานะเป็นที่ยืนยันที่อยู่เบื้องหน้ามันและ
เป็นที่ควบคุมคัมภีร์(เบื้องหน้า)นั้น ดังนั้น เจ้าจงตัดสินระหว่างพวกเขาด้วยสิ่งที่อัลลอฮ์ ทรงประทานลงมา
เถิด และเจ้าอย่าปฏิบัติตามความใคร่ใฝ่ต่ำของพวกเขา(อัลมาอิดะห์, 5 : 48)

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ

ความว่า : แท้จริงเราได้ให้คัมภีร์ลงมาแก่เจ้าเป็นความจริงเพื่อเจ้าจะได้ตัดสินระหว่างผู้คน..

(อันนิซาอู, 4 :105)

2. เพื่อปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระองค์อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอาน

3. เพื่อดูแลผู้อ่อนแอและให้ความช่วยเหลือต่อผู้ที่มีความจำเป็น

4. เพื่อจัดระบบการปกครองตามรูปแบบอิสลามและนำสังคมมนุษย์สู่ความสุขในชีวิตประจำวัน

ในบทนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอบทวิเคราะห์ใน 2 ประเด็นหลักๆ คือ ชีวิตประวัติของเคาะลีฟะฮ์ ฮาวัน

อรรอซีด และลักษณะการปกครองของท่าน

⁹² หมายถึงท่านนบีมุฮัมมัด(ﷺ)

⁹³ คือ เบื้องหน้าอัลกุรอานอันได้แก่คัมภีร์เตวารอศและอินญีล

ชีวประวัติของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด

จากหะดีษสองหะดีษซึ่งรายงานข้างต้นโดยตัวมีซีย์ และหะดีษที่สองรายงานโดยบุคอรีย์ จะเห็นได้ว่าต้นตระกูลของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด นั้นไปบรรจบกับสายตระกูลของท่าน นบีมุฮัมมัด (ﷺ) ซึ่งทั้งสองตระกูลมาจากสายตระกูลฮาซิมีย และเป็นสายตระกูลที่มีเกียรติอย่างมากดังที่บันทึกในตำราประวัติศาสตร์ต่างๆ เกี่ยวกับชีวประวัติของนบี (ﷺ) สายตระกูลเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด จากปู่ของท่าน อับดุลลอฮฺ อิบน์ อับบาส อิบน์ อับดุลมุฏฏอลิบปูของท่านนบี มุฮัมมัด (ﷺ) ดังที่เขียนไว้ในลำดับหรือสายตระกูลของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด

จากตำราประวัติศาสตร์ของอัลชายูดียฺ(Suyuti) “ Tarikh al-khulafa’ ” ว่า : ชีวประวัติประจำวันของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ส่วนใหญ่ท่านจะละหมาดซุนด์⁹⁴ ภายในหนึ่งวัน ถึง 100 รอกาอัต ทุกๆ วัน จนถึงนาทีสุดท้ายของชีวิต

เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด มีบุคลิก ภาพที่ไม่เหมือนผู้อื่น ท่านรักความสุขและชอบชีวิตที่หรูหราไม่ถือตัวว่าเป็นเคาะลีฟะฮฺ มีความเมตตากรุณาและวาจาไพเราะ อ่อนโยน แต่ในขณะเดียวกันท่านยังเป็นผู้ที่ยึดมั่นในชะรีอะฮฺ(กฎหมาย)อิสลามและหลักการศีลธรรมอย่างเคร่งครัด ท่านยังทรงมีสัมพันธ์กับประชาชนอย่างจริงจัง คอยดูแลเอาใจใส่ความทุกข์สุขของราษฎรซึ่งบางครั้งก็ยอมปลอมตัวเป็นพ่อค้าเพื่อสอดส่องดูแลความทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด ทรงปฏิบัติตามศาสนาอย่างเคร่งครัด ท่านยังทรงรับข้อเสนอแนะจากผู้อื่นในการแต่งตั้งผู้ปกครองเมืองต่างๆ

เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด เป็นนักปกครองที่ยิ่งใหญ่ ทรงเป็นนักปกครองที่มีความสามารถที่สุดคนหนึ่งในโลกในศตวรรษที่ 9 ท่านทรงปฏิบัติตามศาสนาอย่างเคร่งครัด ท่านเป็นคนใจบุญไม่โอ้อวด ท่านทรงทำตัวตามความคิดและคำนึงถึงประชาชน ท่านมีบุคลิกภาพที่มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างใหญ่หลวง ทรงเป็นนักการทหารโดยได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดีมาตลอด ทรงนำทัพไปต่อสู้กับโรมันไบแซนติน และได้รับชัยชนะมาหลายครั้ง

ฮารูน อัรรอซิด เป็นเคาะลีฟะฮฺที่มีความกล้าหาญและ ความสามารถที่ไม่ธรรมดาท่านหนึ่ง ท่านสามารถปกครองราชอาณาจักรอิสลามอับบาสียะฮฺอันกว้างใหญ่ได้เป็นอย่างดีเป็นเวลา 23 ปี ในระหว่างนั้นอาณาจักรมีความสงบสุข เรียบร้อย

⁹⁴ ละหมาดนอกเวลาบังคับ 5 เวลา

ลักษณะการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด

ระบบการบริหารการปกครองในยุคของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด นั้น ตามรูปแบบและระบบอิสลาม โดยใช้อัลกุรอานเป็นธรรมนูญหรือ นโยบายในการปกครองคือพร้อมกันกับใช้ฮัลดิบมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานทุกอย่าง และยังมีที่ปรึกษาที่เรียกกันว่า (Ahl al-Hal wa al-‘Akd) อำนาจสูงสุดอยู่ที่ประมุขคนเดียว เคาะลีฟะฮฺมีอำนาจโดยไม่จำกัดขอบเขต เคาะลีฟะฮฺทรงเป็นประมุขของราชอาณาจักร ทรงเป็นประมุขทางศาสนา ทรงเป็นผู้บัญชาการสูงสุดของกองทัพ ทรงเป็นผู้แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ทรงมีอำนาจแต่งตั้งรัชทายาทสืบทอดตำแหน่งเคาะลีฟะฮฺในอนาคตได้โดยไม่ต้องทำตามกฎใดๆแต่ทั้งหมดไม่ได้หมายความว่าเคาะลีฟะฮฺคนเดียวมีอำนาจในการบริหารทุกอย่างในราชอาณาจักร

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การบริหารการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด นั้นท่านได้มอบหมายงานทุกอย่างให้ผู้ปกครอง(วะลีย)แคว้นต่างๆ และท่านทรงกล่าวว่า **“ฉันได้มอบอำนาจการดูแลการปกครองประชาชาติให้กับท่านซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของฉันให้กับท่าน ท่านจงให้การตัดสินตามความเห็นของท่านที่ถูกต้อง ท่านจงดำเนินการและปฏิบัติหน้าที่อะไรที่ท่านเห็นว่าดีและจงห้ามอะไรที่ท่านเห็นว่าเลวร้ายและอธรรมต่อพระองค์อัลลอฮฺ และท่านจงเดินหน้าต่อไปถ้าคิดว่า มีประโยชน์ต่อประชาชาติทั้งปวง”** หน้าที่รับผิดชอบงานบริหารของแคว้นต่างๆไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกนั้นเป็นหน้าที่รับผิดชอบของวะลีย เพราะเป็นผู้นำทางการทหารและทางนิติบัญญัติ

จากจุดนี้ให้ความหมายว่ารูปแบบการปกครองของเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด นั้นเป็นการปกครองแบบการกระจายอำนาจให้ต่อผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานตามแคว้นต่างๆ เคาะลีฟะฮฺทรงให้ความช่วยเหลือในการปกครองของวะลียตามแคว้นต่างๆในด้านต่างๆ เช่น

1. การช่วยเหลือทางด้านศาล

ท่านได้ให้ความช่วยเหลือกฏีตามแคว้นต่างๆ ในการตัดสิน เช่น การเลือกกฏีที่มีบุคลิกภาพที่ดี ผู้ทรงมีเกียรติในสังคมและผู้มีความละเอียดอ่อน, มีความอ่อนโยนในการดำเนินงาน

อิมรฺนฺ คุดัยมะหฺ ได้กล่าวในตำราของท่าน “อุมมฺ อัล อักบาร” ว่า ครั้งหนึ่งท่านเคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ได้เรียกชายผู้หนึ่ง เพื่อแต่งตั้งเป็นกฏีชายคนนั้นได้กล่าวปฏิเสธว่า : ฉันไม่สมควรที่จะมาเป็นผู้พิพากษา และฉันไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในด้านฟิสิกส์

เคาะลีฟะฮฺ ฮารูน อัรรอซิด ทรงตอบว่า : ท่านมีบุคลิกภาพพิเศษ ซึ่งผู้อื่นไม่มีคือ

1. ท่านเป็นผู้มีเกียรติเพราะความมีเกียรตินั้นทำให้ตัวเองสูงส่ง
2. ท่านเป็นผู้ที่มีความอ่อนโยนในการปฏิบัติงาน แท้จริงความอ่อนโยนนั้นทำให้มีความรอบคอบ และผิดพลาดน้อย
3. ท่านชอบปรึกษาหารือ และประชุมตลอดเวลา การประชุมจะทำให้งานส่วนใหญ่ถูกต้องแม่นยำ

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ได้พยายามและเน้นในการแต่งตั้งกษัตริย์จากบรรดาอุละมาอ์ที่มีวิชาความรู้ในทุกๆด้าน แต่มีบางอุละมาอ์ได้คัดค้านไม่ตอบรับกับตำแหน่งนี้ เช่น อับดุลลอฮ์ อิบน์ อิดริส และบางอุละมาอ์ได้ตอบรับเป็นอย่างดีกับตำแหน่งนี้ เช่น ยะอูบ อิบน์ อิบรอฮีม และมุฮัมหมัด อิบน์ อัลฮาชัน อัลชัยบาวี และอีกหลายๆท่าน

2. การช่วยเหลือทางด้านรักษาความปลอดภัย

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ได้เน้นถึงการรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างมาก เพื่อความสงบสุขระหว่างประชาชนที่อยู่ในเมืองหลวงและในแคว้นต่างๆ ท่านพยายามเลือกผู้จะมาอยู่ในตำแหน่งนี้ คือ อับดุลลอฮ์ อิบน์ มะลิก ท่านเป็นทหารที่มีกิริยามารยาทที่ดี และห่างไกลจากสิ่งเลวร้ายต่างๆ อับดุลลอฮ์ อิบน์ มะลิก ได้แต่งตั้งสายลับพิเศษเพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยในเมืองหลวง และในแคว้นต่างๆ อีกด้วย และเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ออกคำสั่งให้นักข่าวพยายามเก็บข้อมูลข่าวสาร และแพร่ขยายด้วยความจริง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และรวดเร็วในการแก้ปัญหาโดยใช้ระบบการไปรษณีย์ที่ดี

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ยังทรงแต่งตั้งผู้เข้าเวรกลางคืน ในเมืองหลวงและแคว้นต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของประชาชน และดูแลรักษาเมืองไม่ให้สิ่งเลวร้ายเข้าได้ง่ายๆ

3. การช่วยเหลือในด้านอาคารสถานที่และการพัฒนาที่ดินให้เป็นสีเขียว

ในตำราประวัติศาสตร์ ได้บันทึกถึงชีวิตประวัติของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด ใน การให้ความช่วยเหลือด้านอาคารสถานที่นั้น ท่านได้เน้นในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งนับได้ว่าเมืองแบกแดดในยุคนี้เป็นเมืองที่สวยงามที่สุด เมืองแบกแดดสร้างผังเมืองขึ้นเป็นรูปแบบวงกลม มีความกว้างเกือบสองไมล์ ล้อมรอบด้วยกำแพงสูง ลาดชันขนาดใหญ่ กำแพงเมืองมี 2 กำแพงใหญ่ ดังนี้

1. กำแพงชั้นใน มีความกว้างถึง 50 ศอก และความสูง 20 ศอก
2. กำแพงชั้นนอก มีความกว้างเหมือนกับชั้นใน และมีความสูงถึง 30 ศอก

ไม่มีหอคอย ล้อมรอบจากภายนอกด้วยคูน้ำลึก ซึ่งคูนั้นมีน้ำไหลผ่านจากแม่น้ำกรรอมยา และสร้างตามริมแม่น้ำด้วยก้อนหิน ด้านบนจะมีหอคอย 163 หอคอย ความหนาถึง 5 ศอก สำหรับกำแพงนั้นจะมี 4 ประตูด้วยกัน(al-Tabari, 1991 : 240 , Hasan Ibrahim Hasan, 1983 : 370) ซึ่งกำแพงดังกล่าวก่อสร้างขึ้นในยุคเคาะลีฟะฮ์ อัลมันศูร โดยมีเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอชิด เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างเองดังนั้นเมืองนี้ จึงเป็นเมืองที่สวยงามที่สุดในโลกนี้ในศตวรรษที่ 8-9 นักประวัติศาสตร์ท่านหนึ่งได้กล่าวในตำราของท่าน " Tarih al-Bagdad " ว่า ไม่มีเมืองใดในโลกนี้เทียบเท่ากับเมืองแบกแดดในด้านความสวยงามของผังเมืองและความยิ่งใหญ่ของอาคารสถานที่ต่างๆ

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ยังได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของที่ดิน และภาษีรายได้จากที่ดินด้วย เหตุนี้ท่านได้เน้นถึงระบบการจัดที่ดินให้เป็นสีเขียวพร้อมกับให้ประชาชนใช้ผลประโยชน์จากที่ดินดังกล่าว ท่านได้ออกคำสั่ง เพื่อให้ขุดบ่อที่มีน้ำไหลออกทั้งในเมืองหลวงและในแคว้นต่างๆ อีกด้วยการแต่งตั้งและการคัดเลือกผู้ปกครองแคว้นต่างๆ

ตามที่ศนะอิสลามผู้ปกครอง(ผู้นำ)นั้นจะต้องมีคุณสมบัติหรือบุคลิกภาพพิเศษที่เหมาะสมทั้งด้านศาสนา และทางด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งสองส่วนนี้จะแยกกันไม่ได้ ดังที่อัลมาวีรียะ ได้กล่าวไว้ว่า :

حراسة الدين وسياسة الدنيا

ความว่า : ควบคุมศาสนาและปกครองบ้านเมือง

บรรดาอุลมะฮฺ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำดังนี้

1. ผู้นำต้องมีวิชาความรู้และความสามารถ

วิชาความรู้และความสามารถนั้นเป็นสิ่งสำคัญของผู้ปกครอง (ผู้นำ) ตามที่ศนะอิสลาม ด้วยความรู้ที่มีต่อผู้ปกครองจะสร้างความยุติธรรมระหว่างประชาชนด้วยกันตามหลักการชารีอะห์ ในทุกๆด้าน ฉะนั้น วิชาความรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับผู้ปกครอง

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด เป็นผู้ปกครอง (เคาะลีฟะฮ์) ของราชอาณาจักรอิสลามท่านมีบุคลิกลักษณะเต็มไปด้ววิชาการอย่างครบครัน ท่านเป็นผู้นำทางศาสนา ผู้นำการปกครองผู้นำในการรบจนท่านถูกเรียกฉายาว่า "الرشيد" "ผู้ปรารถนาดี"

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ทรงแต่งตั้งอะบูยูซุฟ เป็นกฏุมฎี อัลกฏุมฎี และมอบหมายให้เขียนตำรา "อัลคอรอจ" นับได้ว่าเป็นตำราที่โด่งดังในยุคนั้น อะบูยูซุฟ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถท่านหนึ่งในบรรดาอุลมะฮฺ ในสมัยของเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด

2. ผู้นำต้องมีประสบการณ์ด้านการเมืองการบริหาร

ความรู้ และประสบการณ์ด้านการเมืองการบริหารนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้ปกครอง (ผู้นำ)

เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ได้แต่งตั้งยะหฺยา อิบน์ คอลิด อัลบรัมากี และวงศ์ตระกูลบรัมากีมาเป็นคณะกรรมการบริหารในยุคของท่านสืบเนื่องจากวงศ์ตระกูลนี้เคยเป็นผู้บริหารมาก่อนแล้ว

3. ผู้นำต้องมีกิริยามารยาท ที่สูงส่งและมีความยุติธรรม

ผู้ที่ได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งนี้มีหน้าที่รับผิดชอบ คอยดูแล สังคม ทวีปยีสัน ควบคุมดูแล ประชาชาติให้อยู่อย่างมีความสุขและต้องดูแลทางด้านศาสนา พร้อมปกครองบ้านเมืองหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าว จำเป็นต้องมีคุณสมบัติ คุณลักษณะที่มีอะมานะฮ์ และชอบความยุติธรรม

4. ผู้นำต้องมีความกล้าหาญ และจริงจังต่อหน้าที่

ศาลและความยุติธรรม

ตามทัศนะของอิสลามแล้วผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเพื่อตัดสินคดีต่างๆ นั้น มีอำนาจโดยตรงในการใช้หรือปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม ตามหลักการอิสลามหรือนโยบายอิสลามอำนาจการตัดสินอยู่ที่เคาะลีฟะฮ์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการตัดสิน เช่นวะลีย์ หรือกอฎี แต่การตัดสินดังกล่าวต้องสอดคล้องกับอำนาจบัญญัติ หรือ ธรรมเนียมของพระองค์อัลลอฮ์ คือ อัลกรุอาน และอัลหะดีษ

ในยุคเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด บรรดากอฎีที่ถูกแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งนี้ ส่วนใหญ่มาจากบรรดาอุละมาอ์ ที่มีความสามารถในการตัดสินและแก้ปัญหาโดยใช้หลักการวินิจฉัยมาตัดสินคดี ถ้าหากปัญหานั้นๆ ไม่มีในบทบัญญัติ อัลกรุอาน และอัลหะดีษ ด้วยเหตุนี้เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ใช้ระบบความยุติธรรมโดยมี "ศาลการตัดสิน" ซึ่งมีกอฎี มาดำเนินงานตามแคว้นต่างๆ

ด้านการบริหาร

จากการศึกษาพบว่า เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ได้จัดระบบการบริหารการปกครองโดยแบ่งตามแคว้นต่างๆ และได้แต่งตั้งวะลีย์เป็นผู้นำในการบริหาร ซึ่งวะลีย์จะมีอำนาจการบริหารการปกครองโดยไม่ต้องรอสั่งจากส่วนกลาง

ด้านการคลัง

สืบเนื่องจากการขยายอาณาเขตการปกครองของบรรดาเคาะลีฟะฮ์ยุคก่อนๆ ทำให้เคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด ได้พยายามพัฒนาระบบการเงินให้ดีขึ้น ท่านได้กำหนดระบบการเงินโดยจัดตั้งคลังการเงินใหม่คือ "บัยตุลมาล" ซึ่งเป็นกระทรวงการคลังมีหน้าที่เพื่อเก็บรายได้ทรัพย์สินของราชอาณาจักรทั้งหมด

รายได้ของราชอาณาจักรอับบาสิยะฮ์ในสมัยเคาะลีฟะฮ์ ฮารูน อัรรอซิด นั้น คือ รายได้จากการเก็บระกาต ซึ่งเป็นรายได้ส่วนหนึ่ง และได้กำหนดสิทธิของผู้รับตามบทบัญญัติ ท่านได้ปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างเคร่งครัด